

Govor predsednika Fiskalnega sveta na 64. nujni seji Odbora za finance, 20. 10. 2025

Fiskalni svet je ocenil proračunske dokumente za leti 2026 in 2027 ter njihovo skladnost s srednjeročnim fiskalno-strukturnim načrtom. Naša ugotovitev je jasna in izhaja tako iz naših projekcij kot iz projekcij ministrstva za finance: javnofinančna politika se odmika od poti, določene z Načrtom, ki bi s postopno konsolidacijo zagotavljala srednjeročno vzdržnost javnih financ.

Že letos, v letu 2025, se je primanjkljaj javnih financ povečal. Ključni razlog je občutna rast tekoče porabe, ki jo poganja sprememba plačnega sistema v javnem sektorju. Hitra rast presega gospodarsko rast in trajno večja raven izdatkov. Zaradi poslabšanih gospodarskih obetov se hkrati pričakuje umirjena rast prihodkov. To ob visoki porabi dodatno zmanjšuje manevrski prostor. Ob nadaljevanju takšnega trenda se bo primanjkljaj sektorja država višal tako po projekciji ministrstva za finance kot po projekciji fiskalnega sveta, po kateri naj bi se do leta 2028 povečal na približno 2,5 % BDP. Takšna pot pomeni odmik od konsolidacije oziroma zmanjševanja primanjkljaja, določenega z Načrtom. Ob takšnih gibanjih naj bi se delež javnega dolga ohranjal nad 60 % BDP, njegovo zniževanje pa bo počasnejše od načrtovanega.

Omeniti velja tudi nacionalno odstopno klavzulo za obrambo, ki državi začasno omogoča višje izdatke zgolj zaradi povečanih izdatkov za obrambo. Toda ta klavzula je časovno omejena in proračunski dokumenti ne določajo, kako bo dodatno zadolževanje za trajno povečanje izdatkov za obrambo po izteku klavzule nadomeščeno z drugimi viri.

Ugotavljamo, da rast izdatkov tudi ob izključitvi izdatkov za obrambo presega meje, h katerim se je vlada zavezala v srednjeročnem fiskalno-strukturnem načrtu za obdobje 2025-2028. To pomeni odstopanje od poti, ki zagotavlja srednjeročno vzdržnost javnih financ in s tem nespoštovanje določb Zakona o fiskalnem pravilu.

Slovenija trenutno ohranja ugoden dostop do financiranja in visoke likvidnostne rezerve, a tak položaj ni samoumeven. Zaupanje finančnih trgov temelji na verodostojnosti fiskalne politike. Izkušnje iz ne tako daljne preteklosti nas učijo, da se lahko bonitetne ocene in pogoji zadolževanja ob omajanju verodostojnosti hitro poslabšajo.

Fiskalni svet pozdravlja ukrepe, kot so vzpostavitev namenskih virov za poplavno obnovo, uvedba dolgotrajne oskrbe in reforma pokojninskega sistema, ki blažijo del pritiska na javne finance. A brez dejanskega izvajanja reform in nadaljnjih ukrepov – zlasti omejevanja tekoče porabe in izboljšanja učinkovitosti izdatkov – stabilnih javnih financ in zaupanja ne bo mogoče ohraniti.

Naša priporočila so preprosta:

- Zagotoviti je potrebno pregledno in učinkovito porabo, usmerjeno v dolgoročen razvoj.
- Rast stroškov dela v javnem sektorju mora biti dolgoročno vzdržna in usklajena z gospodarsko realnostjo.
- Potrebno je pravočasno in postopno prilagajanje, saj pozno ukrepanje vodi v ostrejšo in bolj boleče reze.
- In končno – spoštovanje zavez iz Načrta ni le formalnost, temveč temelj zaupanja v vzdržnost javnih financ.

Spoštovane poslanke in poslanci, položaj Slovenije in njene sposobnosti odplačevanja javnega dolga v očeh investorjev je še vedno ugoden. Vendar je ukrepanje zaradi poslabšanih gospodarskih razmer in hitre rasti tekoče porabe nujno.

Čas za popravke in preprečevanje nadaljnjega odmikanja od danih zavez je zdaj, dokler so razmere na trgih financiranja državnega dolga še stabilne, možnosti za ukrepanje pa široke. Le če bomo delovali preudarno in ne za zadovoljevanje kratkoročnih ciljev, bomo zagotovili, da je fiskalna politika varno sidro, ne pa vir tveganj za prihodnji razvoj države.